Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

[redacted]

TER BESLISSING

Directie Jeugd

Opgesteld door

[redacted]

Aan Staatssecretaris JPS Deadline: 8-10-2024

nota

Beleidsreactie RSJ-advies vrijheidsbeperking in de open jeugdhulp

Datum
25 september 2024

Kenmerk
3976542

Zaaknummer
1056138

Bijlage(n)
1

1. Aanleiding

Het uitbrengen van een beleidsreactie op het advies van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) over vrijheidsbeperking in de open jeugdhulp.

2. Geadviseerd besluit

- Instemmen met de voorgestelde beleidsreactie op het advies van de RSJ, inclusief het organiseren van een maatschappelijk gesprek over de aanpak die in de brief wordt voorgesteld:
  een wijziging van de Jeugdwet om de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in de open jeugdhulp mogelijk te maken, omkleed met rechtswaarborgen en in lijn met de Wet verplichte ggz (Wvggz) en de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijke gehandicapte cliënten (Wzd).
- Instemmen met verzending aan de Tweede Kamer.

De deadline is ingegeven door de wens z.s.m. het maatschappelijke gesprek te kunnen beginnen.

3. Kernpunten

- Op grond van de huidige Jeugdwet zijn vrijheidsbeperkende maatregelen in de jeugdhulp alleen toegestaan in de gesloten jeugdhulp op basis van een machtiging gesloten jeugdhulp. Het gaat dan om maatregelen tegen de wil van de jeugdige, zoals het tijdelijk innemen van een telefoon. Dergelijke maatregelen mogen overigens ook worden toegepast als een jeugdige onder de Wvggz of de Wzd valt. Dan moet natuurlijk wel worden voldaan aan de eisen van die wetten.
- Desondanks signaleert de IGJ het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen in de open jeugdhulp. De IGJ heeft daarbij aangegeven dat dit deels komt door onwetendheid bij de aanbieders en deels door het ontbreken van passende hulp. Echter, de IGJ heeft ook naar voren gebracht dat in de open jeugdhulp jeugdigen verblijven voor wie vrijheidsbeperkende maatregelen nodig kunnen zijn. Met de afbouw van de gesloten jeugdhulp zal het aantal jeugdigen voor wie dit nodig kan zijn, toenemen.
- Toepassing van deze maatregelen zonder wettelijke basis betekent dat het gebeurt zonder een goede rechtsbescherming en zonder een goede borging van de rechtspositie van jeugdigen.

- De RSJ heeft op verzoek van uw voorganger advies uitgebracht over vrijheidsbeperkende maatregelen in de open jeugdhulp.
- De doelstelling is te stoppen met de huidige gesloten jeugdhulp. Tegelijkertijd zullen vrijheidsbeperkende maatregelen soms nodig blijven.
- In de voorgestelde beleidsreactie legt u uit waarom een wetswijziging noodzakelijk is als we het mogelijk willen maken om in bepaalde – restrictieve - gevallen vrijheidsbeperkende maatregelen toe te laten passen in de open residentiële jeugdhulp. En dat de aanbeveling van de RSJ voor één nieuwe wet gedwongen zorg voor alle jeugdigen of uitbreiding van een toetsing bij een uithuisplaatsing, niet de voorkeur heeft. De voorkeur gaat uit naar een wijziging van de Jeugdwet om de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in de open jeugdhulp mogelijk te maken, in lijn met de Wvggz en de Wzd.
- Aan een dergelijke wijziging van de jeugdwet zijn dilemma's verbonden. Daarom is in de bestuurlijke afspraken transformatie gesloten jeugdhulp opgenomen dat VWS een maatschappelijk gesprek organiseert over wat nodig en acceptabel is bij toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen binnen een open setting; over borgen van rechtspositie van jongeren, nut en noodzaak van vrijheidsbeperkende maatregelen, bereidheid om risico's te accepteren, handelingsperspectief, veiligheid van medewerkers en de maatschappelijke kosten.
- Hieraan geven wij gevolg door voor dit gesprek vier maanden uit te trekken.

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek
De Tweede Kamer wil stoppen met gesloten jeugdhulp. De in de reactie voorgestelde wetswijziging moet daaraan bijdragen.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie
Doel van het maatschappelijke gesprek is dat alle betrokkenen, waaronder niet in de laatste plaats jeugdigen en professionals, hun mening kunnen geven over uw inzet, alsmede de andere opties die in de brief staan.

c. Financiële en personele gevolgen
N.v.t.

d. Juridische aspecten haalbaarheid
In de voorgestelde beleidsreactie worden vier opties beschreven om de huidige situatie te verbeteren. De beschreven opties zijn juridisch haalbaar. Wel is het zo dat de optie waarbij de machtiging tot uithuisplaatsing wordt gecombineerd met een machtiging tot het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen juridisch gezien een groot knelpunt heeft. De redenen waarom een jeugdige uit huis wordt geplaatst kunnen anders zijn dan de redenen waarom vrijheidsbeperkende maatregelen toegestaan kunnen worden. Bijvoorbeeld als een jeugdige uit huis wordt geplaatst vanwege huiselijk geweld, dan zegt dat niets over het eventueel nodig zijn van vrijheidsbeperkende maatregelen voor die jeugdige zelf.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)
De bijgevoegde brief is afgestemd met WJZ, LZ en CZ, de IGJ en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

f. Gevolgen administratieve lasten
N.v.t.

g. Toezeggingen
U zegt toe de Kamer in het voorjaar van 2025 te informeren met uw definitieve standpunt op het advies van de RSJ.

h. Fraudetoets
n.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakte vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.